

Hallitusneuvottelut

Kysymyksenasettelu: Millä koulutuspoliittisilla keinoilla voimme parantaa kansainvälistä rekrytointia Suomeen ja Suomeen saapuneiden työllistymistä Suomessa sekä miten voidaan edistää Suomessa tutkinnon suorittaneiden jäämistä Suomeen?

9.5. klo 18.00-18.15, Säätytalo, 1. krs, kokoushuone 8.

1) Tiivistelmä

Kansainväliseen rekrytointiin ja sijoittumiseen Suomen työelämään ulkomaisen tutkinnon pohjalta osallistuu useita tahoja, joiden keskinäinen sujuva yhteistyö ja tiedonvaihto on tärkeää. Oleellista on tarkastella prosesseja myös maahan muuttavan näkökulmasta. Erityisesti kansainvälisessä rekrytoinnissa on jo käynnistetty hyviä toimia opetus- ja työhallinnossa laajassa sidosryhmäyhteistyössä.

Ulkomaisten tutkintojen tunnustamisessa, kun myönnetään kelpoisuus ulkomaisen tutkinnon perusteella, sovellettavat säädökset toimivat pääosin hyvin. Niidenkin osalta olisi kuitenkin myös mahdollista sujuvoittaa, selkeyttää ja vakiinnuttaa prosesseja. Oleellisena osana prosessiin kuuluu mahdollisuus suorittaa viranomaisen edellyttämiä täydentäviä opintoja tai muita toimia kelpoisuuden saamiseksi.

2) Johdanto ja tausta

Ilman riittävää maahanmuuttoa työvoiman tarjonta ja pidemmällä aikavälillä työllisyys laskevat. Asiaa on tarkasteltu ensisijaisesti sosiaali- ja terveysalan osalta, mutta tarvetta on mm. varhaiskasvatuksen ammattilaisista ja laajemmin kasvatusalalla. Ainakin varhaiskasvatuksen osalta on jo tehty kohdennettuja rekrytointikokeiluja.

Kyseisillä aloilla on paljon yksityiskohtaista ammattien säätelyä niin, että ulkomailla ko. tehtävään pätevätyt tarvitsee toimivaltaisen viranomaisen (esimerkiksi Valvira, OPH) antaman ammatinharjoittamisoikeutta/tutkinnon tunnustamista koskevan päätöksen harjoittaakseen Suomessa säänneltyä ammattia. Opetushallitus tekee päätöksiä muiden kuin sote-alojen osalta.

Lähtökohtana tulee olla, että henkilö voi osaamistaan täydentämällä saada Suomessa ammatinharjoittamisoikeuden tai kelpoisuuden siihen tehtävään, johon hän on pätevätyt kotimaassaan. Uuden tutkinnon suorittamisen sijaan henkilö täydentää osaamistaan siten, että ulkomailla hankittu pätevyys vastaa Suomessa vaadittua koulutusta.

Tarvittaviin osaamista täydentävien koulutusten koulutusmääriin vaikuttavat erilaiset rekrytointikampanjat, Suomen vetovoima ulkomailla koulutettujen näkökulmasta sekä Euroopan ja muiden maanosien talous- työllisyys- ja turvallisuustilanne.

Tällä hetkellä koulutusta järjestetään hanke pohjaisesti erilaisilla rahoitusratkaisulla. Hanke pohjaisuus aiheuttaa ongelmia jatkuvuuteen, saavutettavuuteen ja mahdollisesti myös tarjonnan

löydettävyyteen. Selkeiden koulutuspolkujen puute vähentää laillistamista/tutkintojen tunnustamista ja estää sitä kautta ulkomailla kouluttautuneiden pääsyn työelämään.

Toimivaltaisen viranomaisen prosessien sujuvoittaminen (ml. tunnustamislainsäädäntö) ja toiminnan varmistaminen sekä laillistusprosessia/tutkinnon tunnustamisprosessia tukevien koulutusten vakinaistaminen ja pysyvä resursointi ovat lähtökohtana sille, että ulkomailla pätevoityneet saadaan sujuvasti työelämän käyttöön.

3) Tavoite

Suomen aseman vahvistaminen globaalissa kilpailussa sujuvoittamalla ja lisäämällä kestävää ja eettistä työhön tai opiskeluun johtavaa maahanmuuttoa.

4) Keinot perusteluineen

Sujuvoittamalla ja vakinaistamalla laillistus-/tutkintojen tunnustamisprosesseja nopeutetaan ulkomailla pätevoityneiden pääsy työelämään Suomessa. Työllisyys paranee, minkä lisäksi kestävä ja eettinen työhön johtava maahanmuutto tukee Suomen asemaa globaalissa kilpailussa.

Luodaan selkeät ja pysyvät osaamisen täydentämisen koulutuspolut säänneltyihin ammatteihin (sosiaali- ja terveysala, varhaiskasvatus- ja opetusala). Tavoitteena on, että osaamista täydentävän koulutuksen järjestäminen organisoidaan ja resursoidaan pysyvästi niin, että jatkossa koulutuksia on tarjolla riittävästi ja koulutuksiin osallistuminen on vaivatonta. Täydentävien opintojen yhteydessä tulisi olla mahdollisuus opiskella myös suomen tai ruotsin kieltä. Tämä edellyttää, että prosessien sujuvoittamiseen ja koulutuksien koordinointiin ja tarjoamiseen liittyvistä vastuista ja rahoituksesta sovitaan kansallisesti (ml. työnantajien rooli ja vastuut laillistuksen/tutkinnon tunnustamisen edellytyksenä olevan osaamisen täydentämisen kustannuksista. Tässä yhteydessä varmistetaan, että koulutukseen osallistuminen on taloudellisesti mahdollista yksilöille ilman työsuhdetta. Julkisen rahoituksen vaikuttavuus on kokonaisuuden kannalta merkittävä esim. tilanteissa, jossa maassa jo olevien pätevoitymispolkuja sujuvoitetaan.

Ulkomailla suoritettujen korkeakouluopintojen tuottamasta virkakelpoisuudesta annettua lakia (1385/2015), nk. *ulkomaanopintolaki*) tulisi muuttaa siten, että Opetushallitus voi tehdä ulkomaisen tutkinnon suorittaneen näkökulmasta sujuvampia ratkaisuja: mm. lisäämällä osaamisen täydentämisen tapoja, mahdollistamalla kolmansissa maissa suoritettujen alle korkeakoulutasoisten tutkintojen rinnastaminen (koskee erityisesti varhaiskasvatuksen lastenhoitajia).

Samassa yhteydessä tulisi selvittää mahdollisuus luopua tutkinnon tasoa koskevista, yleisen virkakelpoisuuden tuottavista päätöksistä. Näissä tilanteissa Opetushallituksen päätöksenteko ulkomailla suoritettujen tutkintojen ja opintojen tuottamasta virkakelpoisuudesta rajattaisiin vain tilanteisiin, joissa henkilö tavoittelee kelpoisuutta tehtävään, joihin on säädöspohjaisena kelpoisuusvaatimuksena tietty, nimeltä mainittu korkeakoulututkinto tai korkeakoulun opintosuoritus (ns. säännellyt ammatit).

Muissa tilanteissa työnantaja arvioisi ulkomaisen tutkinnon vastaavuuden. Tutkinnon tasoa koskevista päätöksistä luopuminen edellyttää, että Opetushallitus kehittää ja ylläpitää uusia palvelumuotoja

(kuten esim. vertaileva tietokanta/verkkosivusto, josta olisi selvitettävissä tietyn ulkomaisen korkeakoulututkinnon asema lähtömaan tutkintojärjestelmässä) työnantajien ja oppilaitosten ja korkeakoulujen tueksi tutkintojen vastaavuuden arviointiin.

Muutamia keinoja erityisesti Suomessa opiskelleiden Suomeen jäämisen edistämiseksi.

Työllistymisen parantaminen tulisi huomioida korkeakoulujen koulutustarjonnan suunnittelussa ja suuntaamisessa, opintojen aikaisten valmiuksien kehittämistä ja työelämäyhteyksien lisäämistä yhteistyössä työvoima- ja yrityspalvelujen kanssa. (Talent Boost –malli).

Kotimaisten kielten osaamista tulisi varmistaa mm. lisäämällä suomen ja ruotsin opetuksen tarjontaa vieraskielisissä (korkeakoulu- ja ammatillisissa) tutkinnoissa sekä tukemalla opiskelijan mahdollisuutta tehdä kieliopintoja tutkintojen ohella tai osana niitä.

5) Vaikutukset

Esitetyillä toimenpiteillä, erityisesti säädösmuutoksilla, sujuvoitetaan ja vakinaistetaan laillistus-/tutkintojen tunnustamis- ja opintojen täydentämisprosesseja, jolloin ulkomailta säänneltyihin ammatteihin pätevyityneiden mahdollisuudet osaamisen täydentämiseen paranevat ja pääsy työelämään nopeutuu.